בס"ד

גליון מספר: 53

פרשת שופטים

העלון מוקדש להצלחת נוחי
בן זהבה ויוסף דורון בן דזי
מאור - 0542390375

- העלון השבועי של קהילת מכון -

יגדיל תורה

מה הטעם של עגלה ערופה?

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

בסוף פרשתנו מופיע העניין של עגלה ערופה. כאשר נמצא חָלָל בָּאֲדָמָה נֹפֵל בַּשָּׂדֶה שלֹא נוֹדַע מִי הִכָּהוּ, צריכים זְקֵנֶיךָ וְשֹׁפְטֶיךָ ולמדוד את המרחק אֶל הֶעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבֹת הֶחָלָל. כאשר נמצאת הָעִיר הַקְּרֹבָה אֶל הֶחָלָל, לוקחים זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא עֶגְלַת בָּקָר אֲשֶׁר לֹא עֻבַּד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא מָשְׁכָה בְּעֹל, ומורידים אֶת הָעֶגְלָה אֶל נַחַל אֵיתָן אֲשֶׁר לֹא יֵעָבֵד בּוֹ וְלֹא יִזָּרֵעַ וְעָרְפוּ שָׁם אֶת הָעֶגְלָה בַּנָּחַל. ולבסוף זקני העיר ההיא צריכים להעיד: יָדֵינוּ לֹא שָׁפְכוּ אֶת הַדָּם הַזֶּה וְעֵינֵינוּ לֹא רָאוּ.

שואלת המשנה במסכת סוטה (ט, ו) את השאלה המתבקשת, וכי על דעתנו עלתה שזקני בית דין שופכי דמים הם? ועוד עלינו להוסיף ולשאול, יש לשאול מה פשר כל המעשה הזה?

ניתן לומר כי לשאלה הראשונה נאמרו שני תירוצים מרכזיים:

המשנה שם מתרצת "שלא בא לידינו ופטרנוהו בלא מזון ולא ראינוהו והנחנוהו בלא לוייה" כלומר הזקנים מתוודים שלא בא אליהם אותו נרצח כשהוא רעב ונמנעו מלהביא לו מזון או עזרה ולכן הלך לשדוד מאחרים ולבסוף הם הרגו אותו כאשר עמדו על ממונם.

אומנם, בתלמוד הירושלמי מוצאים אנו נוסח אחר: "שלא בא לידינו ופטרנוהו לא ראינוהו והנחנוהו" משמע שהם מדברים על הרוצח שלא ראו אותו ואת מעשיו הרעים ונמנעו מלעצור אותו טרם יבצע זממו.

ובאשר לשאלה השניה מה הטעם במעשה זה של עריפת העגלה והורדתה אל הנחל?

מבאר הרמב"ם במורה נבוכים (ג, מ) שהטעם בזה הוא לצורך החקירה לגלות מי הרוצח. הכיצד? מפני שברוב הפעמים הרוצח גר בעיר הקרובה למקום שנמצא החלל, וכאשר יצאו הזקנים שהם האנשים החשובים והמפורסמים בעיר ויתעסקו במדידה ולבסוף יביאו את העגלה ויערפו אותם, זה יגרום להרבה בני אדם לעסוק בנושא ולשאול ולחקור בדבר, עד שלבסוף יימצא הרוצח, ובמיוחד שבאותו מקום

>> המשך הדבר תורה בעמוד האחרון<<

אל תשכח את חטאיך!

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

כל כוח שניטע באדם, הוא כוח בעל משמעות חשובה והכרחית עבור הקיום התקין של חייו. אכן ישנו הבדל הדרגתי בין העוצמה ושטח השליטה של כל כוח וכוח בתוך רבדי האישיות שלנו, אך מכל מקום כל כוח הוא בעל משמעות כבירה. אכן צריכים אנו לדעת כיצד להוציא את הכוח אל הפועל בצורה הנכונה, שלא מחטיאה את המטרה שלשמה הוא ניתן באדם, אך מ"מ הכוח הוא הכרחי וחשוב עבור האדם כאשר משתמשים בחוכמה ובתבונה הנדרשים.

אחד מיני רבים מהכוחות הללו הוא 'כוח השכחה'. אכן השכחה עלולה להביא עמה דברים שליליים רבים כדוגמת שחכת לימוד התורה ועוד, אך בוודאי שביכולתה להביא ברכה רבה עבור האדם כאשר הוא משתמש בה כראוי.

אחד מן המקומות שבהם מופיעה 'מידת השכחה' בצורה מועילה ומבורכת, היא בנוגע לזכרון החטאים שלנו. פעמים רבות עלולים אנו לשקוע בעצבות וייאוש מדכאים, כאשר אנו מבקשים לעשות תשובה. כך לדוגמא בתחילת חודש אלול, כאשר פונים אנו אל עבר עשיית התשובה המועילה, תחושה מעיבה של ייאוש מחמת כובד החטאים המונח על גבי צווארנו עלולה להדאיב את לבבנו, ולמנוע מאתנו התקדמות ראויה במעלות התשובה. לכן בעיצומו של חודש אלול, לצד הכוונת הרצון אל מקום עליון וטהור יותר, ועשיית תשובה כללית בכלל מסלול חיינו, צריכים אנו "לשכוח" מעט את החטאים ולא לתת להם לייאש אותנו.

אולם הרב קוק זצ"ל מלמד אותנו שאכן צריכים אנו להעניק מקום רב אף לזיכרון החטאים, צריכים אנו להזהר מלשכוח את החטאים יתר על המידה, משום שעל ידי שכחה זאת עלולים אנו להימנע מחלק עיקרי וחשוב בעשיית התשובה. נסביר מעט את הדברים:

נעיין תחילה בדבריו של הרב זצ"ל (עין איה על מסכת שבת, פרק א' פסקה נג'):

"הכתיבה על הפנקס מעוררת שראוי לאדם שיהיו חטאיו אצלו זכורים, לא שכוחים. וטעם הדבר הוא, שאם היתה כל פעולה פועלת על הנפש רק לשעתה, הי' די בתשובה שעושה בשעת החטא, וידיעת החטא בעתיד הרחוק הי' למותר. אבל אין הדבר כן, כי הכחות הנפשיים שבאדם ופעולותיו הפרטיות המה

אחוזים וסבוכים זה בזה, וחטא אחד יאבד טובה הרבה, כי פועל הוא לרעה על כמה ממדות הטובות להשחיתן, ומגרש רוח הנדיבה של האדם מקרב לבו לפי ערך החטא ורישומו."

לצד הצורך לשכוח מעט את הכתמת החטא בזמנים מסוימים של תשובה וכדו', ישנו צורך ממשי לזכור את החטאים שבהם חטאנו במהלך חיינו. הסיבה לכך היא משום שכל חטא יוצר משקעים גדולים בנפש האדם. כל חטא פוגם במידת מה באחת ממידות הנפש המתוקנות של האדם הישראלי. לאחר כל חטא, אנו בעצם הופכים להיות פחות ופחות מתוקנים, פחות ופחות קרובים אל המעלה העליונה הנצרכת.

אלא שבמהלך שטף החיים, איננו שמים לב כלל למקום המדויק בו החטא פגם. אין אנו מסוגלים להבין בצורה מדויקת מה בדיוק התקלקל בתוכנו פנימה ודורש תיקון מידי. הלכך כאשר אנו זוכרים את החטא, הננו בעצם לא שוכחים את מה שהתקלקל בנו, אנו מניחים מעין תזכורת תמידית לתיקון הפגמים המצויים בנו שהם אלו שהובילו לאותו החטא. רק באופן שכזה יכולה התשובה המלאה להופיע. תשובה, שתביא עמה תיקון מרבי לכל פגמיו הרוחניים של האדם.

א"כ אפשר לומר שמחד ישנו צד לתשובה שהיא מרוממת את הרוח של האדם ומפיחה בתוכו פנימה תחושות רוחניות מעצימות. מאידך, התשובה מביאה עמה גם את זכרון החטאים, זכרון הפגמים שפגמנו בנפשנו וממילא חישוב המסלול המהיר ביותר לתיקונם המלא וכפי שכותב הרב זצ"ל במקום אחר (אורות התשובה פרק ז' פסקה א') "טבעה של התשובה היא, שהיא נותנת לאדם מנוחה וכבד - ראש כאחד".

שנזכה לתשובה שלימה, ולתיקון כללי של כל חטאינו באשר הם.

האם יש תשלומים לתפילת מוסף?

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

הטור כתב שאם טעה בתפילת מוסף אין לה תשלומין.

והב"י כתב שדין זה מבואר בתוספות שכתב שבמקרה שטעה ולא התפלל מוסף שאינו יכול להשלימה בערבית, שהרי אינו יכול לקרוא קרבנות מאחר שכבר עבר זמן קרבן מוסף וגם לא תקנו שבע ברכות של מוסף אלא משום ונשלמה פרים שפתינו ומזה ודאי עבר זמנו בטל קרבנו,

אך שאר תפילות יכול מכיון ששאר תפילות רחמים הם ולואי שיתפלל אדם כל היום כולו ואין בתפילה אחת משום עבר זמנו.

וכן דעת הרשב"א שאין למוסף תשלומים שהרשב"א כתב שאף על פי שדעתו נוטה לדעת האומרים שאפילו בתפילה שאינה סמוכה לה יש לה תשלומין כתב בתשובה (שם) דתפילת המוספין אין לה תשלומין כל שעבר יומו משום דאינו יכול להזכיר קרבן המוסף שכבר עבר יומו למה יחזור? ועוד שאין קרבן בלילה.

אך מ"מ הב"י העיר שכל זמן שלא חשכה - עדיין ניתן להתפלל תפילת מוסף וכמבואר במשנה ב- מגילה דף כ ע"ב ושל מוספין כל היום ואף על פי שהתפלל תפילת המנחה קודם אין בכך כלום מכיון שלכתחלה גם פעמיים שמקדים תפילת מנחה לתפילת המוספין.

פסיקת הלכה:

השו"ע פסק: "עבר כל היום ולא התפלל מוסף, אין לה תשלומין".

והמ"ב (כ) כתב שזאת משום שאיך יקרא קרבנות וכבר עבר זמן מוסף.

האם יש תשלומים לתפילת הנעילה

היביע אומר (ז, נד) כתב שכשם שאין תשלומין למוסף כך אין תשלומין לתפילת נעילה, ולכן אם נאנס ולא התפלל נעילה עד צאת הכוכבים אין לה תשלומין. שתפילה הנוספת מחמת מאורע היום, מכיון שעבר היום אין לה תשלומים ביום אחר.

אך האור לציון (א,מ) כתב שמכיון שתפילת הנעילה לא נתקנה כנגד קרבן וכטעם תפילת מוסף לכן לא שייך בה הטעם שאמרו בתפילת מוסף- ולכן לתפילת נעילה יש תשלומים.

שאלת השבוע

אדם שמחמת עסקיו הפסיד תפילה בזמנה האם נחשב כשוגג או כמזיד לעניין תשלומים?

ר׳ שחר אבוקסיס — זכה בשובר לרכישה בקורסים של 100 ש״ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375

מזל״ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

ודוד רחמים בין עישא ואברהם ז״ל

ניתן לשלוח מזל״ט או איחולי ברכה למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום חמישי.

<< המשך הדבר תורה מעמוד השער <<

אשר תערף העגלה אסור לזרוע יותר ויישאר המקום מקורח, הדבר יגרום לכולם להיזכר במעשה ולעסוק בו.

הרמב״ן מסכים עם הרמב״ם שלפי הסבר זה יש טעם בתחבולות אלו ויש תועלת רבה, אבל לפי הסבר זה יוצא שאין במעשים אלו משום כפרה וסליחה שהזקנים צריכים לבקש על עצמם כמבואר לעיל.

לכן, מבאר הרמב״ן שהטעם בכל זה הוא כטעם השעיר המשתלח לעזאזל המדברה והפרה אדומה שהם מוקרבים מחוץ למקדש, שהרמב״ן סובר שהם באים כתשלום ליצר הרע כי כך ציווה הקב״ה, ומפרישים לו קרבנות.

ומבאר הרמב״ן ענין זה במשל למי שעשה סעודה לאדונו, וציווה האדון את האיש עושה הסעודה תן מנה אחד לעבד שלי פלוני, שאין עושה הסעודה נותן כלום לעבד ההוא ולא לכבודו יעשה עמו, רק הכל נתן לאדון והאדון נותן פרס לעבדו, ושמר זה מצוותו ועשה לכבוד האדון כל אשר ציווהו, ואמנם האדון לחמלתו על בעל הסעודה רצה שיהיו כל עבדיו נהנים ממנה שיספר בשבחו ולא בגנותו.

והנמשל, במעשה זה של עגלה ערופה כביכול מקריבים קורבן ליצר הרע, בגלל שהקב״ה ציווה כן ולא מסיבה אחרת.

שנזכה תמיד לעשות רצון ה׳, להקדים תרופה למכה ע״י הדאגה לכלל הסובבים אותנו, ולא נתעורר כשכבר מאוחר.

שבת שלום!